Przegląd Sejmowy
nr 3(188)/2025, s. 25–48; https://doi.org/10.31268/PS.2025.301

Marek Szydło*

Sejm RP jako administrator danych osobowych. Jak zrównoważyć efektywną realizację zadań publicznych parlamentu z obowiązkiem ochrony jednostek?

The Sejm of the Republic of Poland as a Controller of Personal Data: How to Strike a Balance Between the Effective Fulfilment of Public Tasks and the Obligation to Protect Individuals?

The view about the necessity to apply the EU General Data Protection Regulation (GDPR) to the core activity of national parliaments which have the status of controllers within the meaning of the GDPR (insofar as the parliaments determine the purposes and means of the processing of personal data) has met with skepticism among European legal scholars. In the EU Member States, such an approach is even more resisted by the national parliaments themselves. Also, the Sejm of the Republic of Poland does not consider itself to be the said controller and, consequently, it does not apply the GDPR to its legislative, oversight and political activity (by contrast, the application of the GDPR by the Chancellery of the Sejm, in its capacity of a controller, is another matter entirely). The literal, systemic and teleological interpretation of the GDPR provisions as well as the recent judgments of the Court of Justice of the EU mandate a radical change of this old paradigm, which in turn requires specific amendments to the respective Polish law and particular modifications to the parliamentary practice.

Keywords: protection of personal data, controller, national parliament, GDPR, the scope of EU law

---

Pogląd o konieczności stosowania RODO do zasadniczej działalności parlamentów krajowych oraz o ich byciu administratorami w rozumieniu tego aktu (w zakresie, w jakim ustalają one cele i sposoby przetwarzania danych osobowych na potrzeby realizacji swoich zadań) jest dość niechętnie akceptowany w europejskiej doktrynie prawa, a jeszcze większy opór napotyka w samych parlamentach. Również Sejm RP jako organ władzy nie uznaje się za administratora i nie stosuje wspomnianego rozporządzenia w swojej działalności ustawodawczej, kontrolnej czy też politycznej (czym innym jest natomiast przestrzeganie postanowień tego aktu przez Kancelarię Sejmu jako administratora). Literalna, systemowa i celowościowa wykładnia przepisów oraz niedawne wyroki Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej nakazują wprowadzenie

* **Prof. dr hab. Marek Szydło**
Uniwersytet Wrocławski, Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii, Polska
University of Wrocław, Faculty of Law, Administration and Economics, Poland
marek.szydlo@uwr.edu.pl, orcid.org/0000-0002-3776-2020

odmiennego paradygmatu, co wymaga konkretnych zmian w prawie polskim oraz w polskiej praktyce parlamentarnej.

Słowa kluczowe: ochrona danych osobowych, administrator danych osobowych, parlament krajowy, RODO, zakres prawa Unii Europejskiej

I. Wprowadzenie: postawienie problemu i konceptualizacja jego rozwiązania

W świetle przepisów Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE[1] [dalej: RODO, rozporządzenie] Sejm RP jest administratorem danych osobowych oraz organem je przetwarzającym[2]. Musi zatem przestrzegać obowiązków, które na podmioty realizujące tego rodzaju funkcje nakłada obecny porządek prawny: Konstytucja RP[3] (w tym jej art. 51)[4], RODO

[1] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych), Dz. Urz. UE L 119/1 z dnia 4 maja 2016 r.

[2] Dane osobowe to wszelkie informacje o osobie fizycznej, które ją identyfikują lub na których podstawie można ją zidentyfikować – *vide* definicja legalna danych osobowych w art. 4 pkt 1 RODO. Na temat tego pojęcia *vide* np. P. Fajgielski, *Prawo ochrony danych osobowych. Zarys wykładu*, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2019, s. 42–45; A.B. Menezes Cordeiro, *The Personal Data Under the GDPR: Concept, Elements, and Boundaries*, „Global Privacy Law Review" 2023, nr 2, s. 82–92.

[3] Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz.U. nr 78, poz. 483, ze zm.

[4] W art. 51 Konstytucji RP nie posłużono się terminami: „dane osobowe", „administrator" czy też „przetwarzanie danych osobowych". Użyto pojęć o szerszym lub węższym zakresie semantycznym, które jednak w oczywisty sposób mają znaczenie z punktu widzenia normatywnej ochrony danych osobowych w Polsce. „Informacje dotyczące osoby" w świetle art. 51 ust. 1 Konstytucji RP obejmują w szczególności dane osobowe w rozumieniu podanym w przyp. 2, ale też dane o innych podmiotach niż osoby fizyczne (inaczej M. Sakowska-Baryła, *Ochrona danych osobowych a dostęp do informacji publicznej i ponowne wykorzystywanie informacji sektora publicznego. Próba zdefiniowania relacji w polskim porządku prawnym*, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2022, s. 114). „Władze publiczne" w ujęciu art. 51 ust. 2 Konstytucji RP oznaczają m.in. te władze (podmioty), które w świetle RODO mają status administratora (*vide* art. 4 pkt 7 RODO), choć jednocześnie nie każdy podmiot władzy publicznej jest administratorem danych osobowych, podobnie jak nie każdy administrator danych osobowych jest podmiotem władzy publicznej. Wreszcie występujące w art. 51 ust. 2 Konstytucji RP sformułowanie mówiące o „pozyskiwaniu, gromadzeniu i udostępnianiu informacji o obywatelach" mieści się w zakresie szerszego zakresowo pojęcia przetwarzania danych osobowych w rozumieniu art. 4 pkt 2 RODO, choć to ostatnie obejmuje jeszcze innego rodzaju operacje na danych osobowych. Ogólnie na temat znaczenia art. 51 Konstytucji RP dla ochrony tych danych *vide* np. K. Wygoda, *Prawo do ochrony danych osobowych w Konstytucji RP*, [w:] *Ochrona danych osobowych*, red. D. Lubasz, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2022, s. 47–58 oraz wskazane tam dalsze piśmiennictwo i orzecznictwo.

oraz Ustawa z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych[5] [dalej: ustawa o ochronie danych osobowych]. Powyższe kategoryczne stwierdzenie o posiadaniu przez Sejm RP statusu administratora danych osobowych może się wydać na pierwszy rzut oka nieco kontrowersyjne. Przez wiele lat w doktrynie prawa, w praktyce licznych parlamentów krajowych oraz w krajowych organach ochrony danych osobowych w państwach członkowskich Unii Europejskiej [dalej też: UE] dominował bowiem pogląd zupełnie przeciwny. Twierdzono mianowicie, że parlament jako organ władzy publicznej – gdy działa jako ustawodawca w procesie legislacyjnym (np. przygotowuje i proceduje ustawy), odbywa obrady plenarne lub pracuje w komisjach, komunikuje się z obywatelami lub występuje jako podmiot kontrolujący organy władzy wykonawczej – nie ma i nie może mieć statusu administratora w rozumieniu RODO oraz nie podlega obowiązkom wynikającym z tego aktu prawnego[6]. Takie przekonanie do dzisiaj odzwierciedla się w działaniach Sejmu RP, ponieważ nie ma w Polsce przepisu wyraźnie kwalifikującego tę izbę jako administratora danych osobowych, a ona sama nie wyznaczyła dla siebie inspektora ochrony danych[7]. Jednocześnie w przepisach oraz praktyce parlamentarnej *explicite* przyjęto, że

---

[5] Ustawa z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych, tekst jedn. Dz.U. z 2019 r. poz. 1781.

[6] P. Hilbert, *Die Informationsfunktion von Parlamenten. Zugleich ein Beitrag zur demokratischen Bedeutung des Europäischen Parlaments*, Mohr Siebeck, Tübingen 2022, s. 235–237; *idem*, *Der Datenschutz der Parlamente*, „Neue Zeitschrift für Verwaltungsrecht" 2021, nr 16, s. 1173–1176; B. Grzeszick, *Nationale Parlamente und EU-Datenschutzgrundverordnung*, „Neue Zeitschrift für Verwaltungsrecht" 2018, nr 20, s. 1505–1508; O. Schröder, *Anwendbarkeit der DS-GVO und des BDSG auf den Deutschen Bundestag*, „Zeitschrift für Rechtspolitik" 2018, nr 5, s. 129–131; H.J. Pabst, *Die (Nicht-)Geltung der DS-GVO für die Arbeit der Parlamente und ihrer Ausschüsse*, „Recht der Datenverarbeitung" 2020, nr 5, s. 249–254; K. Engelbrecht, *Anmerkung zum Urteil des EuGH vom 9. Juli 2020*, „Zeitschrift für Datenschutz" 2020, nr 11, s. 578–579; B. Grzeszick, R. Schwartmann, R.L. Mühlenbeck, *Nationale Parlamente und DS-GVO: Die unzutreffende Sicht des EuGH*, „Neue Zeitschrift für Verwaltungsrecht" 2020, nr 20, s. 1491–1494; S. König, *The GDPR's Application and Supervisory Authorities' Remit on National Parliaments' Data Processing in Parliamentary Core Activities*, „International Journal of Parliamentary Studies" 2022, nr 1, s. 99–109; *vide* też Anwendung der DSGVO im Bereich von Parlamenten, Fraktionen, Abgeordneten und politischen Parteien [Zastosowanie RODO w odniesieniu do parlamentów, frakcji, posłów i partii politycznych], <https://www.datenschutzkonferenz-online.de/media/dskb/20180905_dskb_anwendung_dsgvo.pdf>, dostęp 22 X 2024.

[7] Zgodnie z przepisami RODO administrator zawsze ma obowiązek wyznaczyć inspektora ochrony danych, kiedy ich przetwarzania dokonują organ lub podmiot publiczny (art. 37 ust. 1 lit. a RODO). Gdyby zatem Sejm RP uznawał się za administratora przetwarzającego dane osobowe, to wówczas – skoro jest niewątpliwie organem i podmiotem publicznym w rozumieniu art. 37 ust. 1 lit. a RODO – w myśl powołanego przepisu musiałby wyznaczyć inspektora. Niewyznaczenie go przez Sejm RP dla samego Sejmu RP (czym innym jest bowiem obecność inspektora w Kancelarii Sejmu) wskazuje na to, że ta izba nie uznaje się ani za administratora danych osobowych, ani za organ, który je przetwarza. Innym wyjaśnieniem może być panujące w parlamencie przekonanie, że – w świetle poglądów opisanych wyżej – w stosunku do niego oraz jego głównej działalności RODO nie ma w ogóle zastosowania.

administratorami danych osobowych pozostają Kancelaria Sejmu[8] oraz Komendant Straży Marszałkowskiej[9].

Nie negując bynajmniej takiej kwalifikacji Kancelarii Sejmu (w określonych zakresach spraw), należy uznać, że w pewnych sytuacjach również sam Sejm RP jest administratorem w rozumieniu RODO i przetwarza dane osobowe, a więc powinien wypełniać obowiązki prawne związane z tą rolą. Konkluzja o posiadaniu przez izbę niższą polskiego parlamentu, podobnie jak przez każdy parlament krajowy w UE, statusu administratora (a przynajmniej o możliwości posiadania tego statusu) jest zasadna w świetle literalnej, systemowej oraz celowościowej wykładni przepisów RODO. Zostało to zresztą niedawno definitywnie potwierdzone w wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej [dalej: TSUE, Trybunał] dotyczącym komisji śledczej parlamentu Republiki Austrii[10].

W niniejszym artykule w pierwszym rzędzie wykazano, że RODO ma zastosowanie do całej zasadniczej działalności parlamentów krajowych w UE oraz że są one administratorami danych osobowych w zakresie, w jakim spełniają stosowne przesłanki z rozporządzenia. Muszą zatem przetwarzać dane osobowe zgodnie z przepisami tego aktu (część II). Następnie są rozważane dylematy, zwłaszcza natury konstytucyjnej oraz praktycznej, związane z koniecznością sprawowania publicznego nadzoru przez niezależny organ nad parlamentem w zakresie przetwarzania danych osobowych (część III). W dalszej kolejności wymieniono konkretne kategorie sytuacji, w których Sejm RP jako taki przetwarza dane osobowe i określa przy tym cele oraz sposoby tego przetwarzania, co czyni go administratorem w rozumieniu rozporządzenia (część IV). Artykuł zawiera też postulaty adresowane do Sejmu RP i jego organów mające na celu zapewnienie, aby ich działalność w zakresie przetwarzania danych osobowych była zgodna z RODO (część V). Całe opracowanie wieńczą konkluzje (część VI).

---

[8] *Vide* komunikat o inspektorze ochrony danych na stronie internetowej Sejmu RP, <https://www.sejm.gov.pl/sejm10.nsf/page.xsp/iod>, dostęp 22 X 2024. Można tam znaleźć informacje na temat pełnienia przez Kancelarię Sejmu funkcji administratora danych osobowych (np. „Administratorem Państwa danych osobowych będzie Kancelaria Sejmu"), aczkolwiek taka kwalifikacja prawna nie jest wprost przyjęta ani w Regulaminie Sejmu RP (*vide* Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 r. – Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej, tekst jedn. M.P. z 2022 r. poz. 990, ze zm. [dalej: Regulamin Sejmu]), ani też w Statucie Kancelarii Sejmu (stanowiącym Załącznik do zarządzenia nr 6 Marszałka Sejmu z dnia 21 marca 2002 r., <https://www.sejm.gov.pl/sejm10.nsf/page.xsp/KS_statut>, dostęp 23 X 2024). Ten ostatni mówi natomiast o tym, że Szef Kancelarii Sejmu kieruje Kancelarią Sejmu przy pomocy m.in. inspektora ochrony danych (§ 2 ust. 1 pkt 4).

[9] *Vide* wyraźne stwierdzenie w art. 4 ust. 2a w zw. z ust. 2 pkt 2 Ustawy z dnia 26 stycznia 2018 r. o Straży Marszałkowskiej, tekst jedn. Dz.U. z 2023 r. poz. 1729.

[10] Wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 16 stycznia 2024 r. w sprawie Österreichische Datenschutzbehörde *vs.* WK, przy udziale Präsident des Nationalrates, C-33/22, ECLI:EU:C:2024:46.

II. Spór o stosowanie RODO do zasadniczej działalności parlamentów krajowych w Unii Europejskiej

Pogląd, że przepisom RODO nie podlega zasadnicza działalność parlamentów krajowych (tj. ta, która należy do rdzenia ich funkcji konstytucyjnych w zakresie stanowienia prawa, prowadzenia debat parlamentarnych, kształtowania woli politycznej oraz sprawowania kontroli nad władzą wykonawczą), jest zazwyczaj uzasadniany z powołaniem się na przepis art. 2 ust. 2 lit. a tego aktu. Stanowi on, że RODO nie ma zastosowania do przetwarzania danych osobowych „w ramach działalności nieobjętej zakresem prawa Unii". W tym względzie twierdzi się, że działalność polegająca na wykonywaniu przez parlamenty krajowe ich konstytucyjnych zadań, należących do istoty ich statusu publicznego (ang. *core parliamentary activity*, niem. *genuin parlamentarische Bereich*, *parlamentarische Kerntätigkeiten*), nie mieści się w zakresie zastosowania prawa unijnego, ponieważ nie ingeruje ono w sferę zastrzeżoną suwerennym rozstrzygnięciom poszczególnych państw członkowskich. Ta zasadnicza działalność parlamentów krajowych jest immanentnie związana z tożsamością narodową i podstawowymi strukturami politycznymi oraz konstytucyjnymi państw i jako taka szanowana przez UE na podstawie art. 4 ust. 2 Traktatu o Unii Europejskiej[11] [dalej: TUE]. W myśl referowanego poglądu prawo unijne nakazuje wprawdzie parlamentom osiąganie konkretnych rezultatów w postaci wdrażania lub respektowania tego prawa, ale jednocześnie nie determinuje określonego sposobu, w jaki parlamenty mają to czynić, w tym organizacji ich pracy – ta ostatnia kwestia jest sferą ich suwerennej decyzji. Przepisom RODO podlega co najwyżej działalność pomocnicza wykonywana w ramach parlamentu, w szczególności budżetowa, gospodarcza (np. wydawnicza), popularyzatorska, techniczno-porządkowa, działalność w zakresie stosunków pracy, zamówienia publiczne itp., ale nie zasadnicza działalność parlamentarna[12].

Przedstawiony pogląd znalazł się w poważnym kryzysie po wydaniu przez TSUE w 2020 r. wyroku w sprawie VQ *vs.* Land Hessen[13], który dotyczył spornej kwestii

---

[11] Traktat o Unii Europejskiej, wersja skonsolidowana, Dz. Urz. UE C 202 z dnia 7 czerwca 2016 r. Na temat pojęć z art. 4 ust. 2 TUE *vide* np. *Tożsamość konstytucyjna w wybranych państwach członkowskich Unii Europejskiej*, red. A. Wróbel, M. Ziółkowski, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2021; E. Cloots, *National Identity in EU Law*, Oxford University Press, Oxford 2015; L. Mezzetti, *National and Constitutional Identity as a Legal and Political Instrument*, [w:] *Limitations of National Sovereignty Through European Integration*, red. R. Arnold, Springer, Dordrecht 2016, s. 27–49; *Constitutional Identity in a Europe of Multilevel Constitutionalism*, red. C. Calliess, G. van der Schyff, Cambridge University Press, Cambridge 2020; B. Guastaferro, *Sincere Cooperation and Respect for National Identities*, [w:] *Oxford Principles of European Union Law*, t. 1: *The European Union Legal Order*, red. R. Schütze, T. Tridimas, Oxford University Press, Oxford 2018, s. 366–374, 376–379; A. von Bogdandy, S. Schill, *Overcoming Absolute Primacy: Respect for National Identity Under the Lisbon Treaty*, „Common Market Law Review" 2011, nr 5, s. 1417–1453.

[12] Na temat zreferowanego wyżej poglądu oraz argumentów na jego poparcie *vide* opracowania naukowe oraz stanowiska krajowych organów ochrony danych osobowych wskazane szczegółowo w przyp. 6.

[13] Wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 9 lipca 2020 r. w sprawie VQ *vs.* Land Hessen, C-272/19, ECLI:EU:C:2020:535.

kwalifikowania jako administratora danych osobowych parlamentarnej komisji ds. petycji w parlamencie niemieckiego kraju związkowego Hesja. Jak stwierdził Trybunał, zakres wyłączenia przewidzianego w art. 2 ust. 2 lit. a RODO, podobnie jak zakres wyłączeń z art. 2 ust. 2 lit. b, d RODO (dwa ostatnie dotyczą, odpowiednio, wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa UE oraz ścigania przestępstw przez właściwe organy krajowe), należy interpretować zawężająco, a to, że dana działalność należy do państwa czy organu publicznego, nie wystarcza, aby automatycznie stosować do niej wyjątki przewidziane w powołanych przepisach rozporządzenia. TSUE podkreślił, że jakkolwiek działalność komisji parlamentarnej ds. petycji ma bez wątpienia charakter publiczny i jest właściwa temu krajowi związkowemu, ponieważ pośrednio przyczynia się do działalności parlamentarnej, to jednak jej wymiar jest zarówno polityczny, jak i administracyjny. Ponadto nic nie wskazuje na to, aby mieściła się ona w wyłączonych zakresach działalności wymienionych w art. 2 ust. 2 lit. a, b, d RODO. Przy czym, jak zauważył TSUE, w RODO nie przewidziano żadnego wyjątku dla działalności parlamentarnej. Biorąc to wszystko pod uwagę, Trybunał skonkludował, że w zakresie, w jakim komisja ds. petycji w parlamencie kraju związkowego państwa członkowskiego określa cele i sposoby przetwarzania danych osobowych, co jest cechą konstytutywną administratora w rozumieniu art. 4 pkt 7 RODO, organ ten powinien zostać uznany za administratora, wobec czego przetwarzanie danych osobowych przez taką komisję wchodzi w zakres stosowania rozporządzenia[14].

Co ciekawe, po wyroku TSUE w sprawie VQ *vs.* Land Hessen wielu zwolenników niepodlegania działalności parlamentów krajowych przepisom RODO bynajmniej nie zarzuciło swojego stanowiska. Wręcz przeciwnie – uznali oni, że orzeczenie dotyczy tylko działalności marginalnej, a mianowicie takiej, która jedynie pośrednio przyczynia się do działalności parlamentarnej[15], w związku z czym nie można go uogólniać. Wobec tego ich zdaniem w zasadniczej działalności parlamentarnej nadal można korzystać z wyjątku z art. 2 ust. 2 lit. a RODO[16].

W przekonaniu autora niniejszego artykułu omawianą kwestię rozstrzyga definitywnie niedawny wyrok TSUE w sprawie Österreichische Datenschutzbehörde *vs.* WK[17], który dotyczy stosowania RODO wobec komisji śledczej powołanej przez parlament austriacki w ramach wykonywania przez niego uprawnień z zakresu kontroli

---

[14] Wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 9 lipca 2020 r. w sprawie VQ *vs.* Land Hessen, C-272/19, ECLI:EU:C:2020:535, pkt 63–74.

[15] „[…] komisja ta pośrednio przyczynia się do działalności parlamentarnej" – Wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 9 lipca 2020 r. w sprawie VQ *vs.* Land Hessen, C-272/19, ECLI:EU:C:2020:535, pkt 71.

[16] P. Hilbert, *Der Datenschutz der Parlamente*…, s. 1173–1176; *idem*, *Die Informationsfunktion von Parlamenten*…, s. 236–237; K. Engelbrecht, *Anmerkung zum Urteil*…, s. 578–579; B. Grzeszick, R. Schwartmann, R.L. Mühlenbeck, *op. cit.*, s. 1491–1494.

[17] Wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 16 stycznia 2024 r. w sprawie Österreichische Datenschutzbehörde *vs.* WK, przy udziale Präsident des Nationalrates, C-33/22, ECLI:EU:C:2024:46.

władzy wykonawczej[18]. Trybunał przypomniał, że przepis art. 2 ust. 2 lit. a RODO wyłącza z zakresu tego aktu prawnego jedynie takie przetwarzanie danych osobowych, które jest dokonywane przez organy państwowe w ramach działalności mającej na celu ochronę bezpieczeństwa narodowego, co wprost wynika z motywu 16 RODO. Do powołania się na ten przepis – a należy go interpretować ściśle i zawężająco – nie wystarczy, że dana działalność, w której ramach są przetwarzane dane osobowe, jest właściwa państwu lub organowi publicznemu[19]. Zdaniem TSUE to, że jego wcześniejszy wyrok w sprawie VQ *vs.* Land Hessen dotyczył parlamentarnej komisji ds. petycji, która jedynie pośrednio przyczyniała się do działalności parlamentarnej, nie oznacza wcale, że – niejako *a contrario* – działalność komisji śledczej o charakterze bezpośrednio i wyłącznie parlamentarnym jest wyłączona z zakresu RODO[20]. Sama tylko okoliczność, że dane osobowe przetwarza komisja śledcza powołana przez parlament państwa członkowskiego w ramach wykonywania przez niego kompetencji z zakresu kontroli władzy wykonawczej, nie pozwala na ustalenie, że przetwarzanie to odbywa się w ramach działalności nieobjętej zakresem prawa UE w rozumieniu art. 2 ust. 2 lit. a RODO[21]. Co więcej, do wyłączenia z RODO działalności austriackiej parlamentarnej komisji śledczej TSUE nie dał się przekonać nawet argumentem, że komisja ta kontrolowała nie jakiekolwiek organy władzy wykonawczej, ale takie, które są odpowiedzialne za ochronę bezpieczeństwa narodowego[22]. Odpowiadając na to stwierdzenie, Trybunał zauważył, że celem komisji śledczej parlamentu austriackiego było przeprowadzenie kontroli politycznej działalności Federalnego Urzędu Ochrony Konstytucji i Zwalczania Terroryzmu ze względu na podejrzenie wywierania nacisków

[18] Ta parlamentarna komisja śledcza działała w Austrii w latach 2018–2019 w celu wyjaśnienia tzw. afery BVT, której istotą były rzeczywiste lub domniemane naciski rządzących polityków na działalność austriackich służb specjalnych w sprawach dotyczących poważnej międzynarodowej przestępczości, w tym szpiegowskiej. Na temat szczegółów afery oraz działań organów państwa w jej trakcie i następnie w celu jej wyjaśnienia *vide* szerzej G. Heißl, K. Lachmayer, *Zur Leistungsfähigkeit der Gewaltenteilung in der BVT-Affäre: Chronologie und rechtsstaatliche Analyse der BVT-Affäre und ihrer Folgen*, „Zeitschrift für Öffentliches Recht" 2020, nr 3, s. 531–559; *vide* też dokumenty i informacje dotyczące działalności wspomnianej komisji śledczej na stronie internetowej Parlamentu Austrii: BVT-Untersuchungsausschuss (3/A-USA XXVI. GP) von 20.04.2018 bis 25.09.2019 [Komisja Śledcza ds. BVT od dnia 20 kwietnia 2018 r. do dnia 25 września 2019 r.], <https://www.parlament.gv.at/ausschuss/XXVI/A-USA/3/00862?selectedStage=100>, dostęp 23 X 2024.

[19] Wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 16 stycznia 2024 r. w sprawie Österreichische Datenschutzbehörde *vs.* WK, przy udziale Präsident des Nationalrates, C-33/22, ECLI:EU:C:2024:46, pkt 37 oraz wskazane tam dalsze orzecznictwo.

[20] Wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 16 stycznia 2024 r. w sprawie Österreichische Datenschutzbehörde *vs.* WK, przy udziale Präsident des Nationalrates, C-33/22, ECLI:EU:C:2024:46, pkt 40.

[21] Wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 16 stycznia 2024 r. w sprawie Österreichische Datenschutzbehörde *vs.* WK, przy udziale Präsident des Nationalrates, C-33/22, ECLI:EU:C:2024:46, pkt 42.

[22] Argument ten przywołał m.in. przewodniczący austriackiego parlamentu – *vide* Wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 16 stycznia 2024 r. w sprawie Österreichische Datenschutzbehörde *vs.* WK, przy udziale Präsident des Nationalrates, C-33/22, ECLI:EU:C:2024:46, pkt 49.

politycznych na ten organ, przy czym wedle wszelkiego prawdopodobieństwa sama ta kontrola nie stanowiła działalności mającej na celu ochronę bezpieczeństwa narodowego[23]. Ostatecznie TSUE uznał, że działalności komisji śledczej (powołanej przez parlament państwa członkowskiego w ramach wykonywania jego kompetencji z zakresu kontroli władzy wykonawczej) polegającej na prowadzeniu dochodzenia w sprawie działań policyjnego organu ochrony państwa ze względu na podejrzenie wywierania nacisków politycznych na ten organ nie można jako takiej uznać za działalność dotyczącą bezpieczeństwa narodowego, która sytuuje się poza zakresem stosowania prawa UE w rozumieniu art. 2 ust. 2 lit. a RODO[24].

Nie sposób odmówić słuszności wywodom Trybunału uznającego działalność krajowych parlamentów za co do zasady podlegającą RODO. Kluczowe jest przy tym nie to, że akurat tak stwierdził TSUE, ale to, jakie argumenty prawne podniósł. W obu wyrokach poparł swoje stanowisko bardzo szerokim podmiotowym zakresem zastosowania RODO oraz jednocześnie wąskim zakresem wyjątków przewidzianych w tym względzie w art. 2 ust. 2 rozporządzenia, podlegających ścisłej i zawężającej wykładni. Podmiotowy zakres zastosowania RODO obejmuje również te podmioty (organy) publiczne, które wykonują przypisane im prawem funkcje władzy publicznej, a przy tym nie ma w rozporządzeniu derogacji odnoszących się *stricte* do działalności parlamentarnej. Wszystkie te uzasadnienia opierają się na wykładni językowej, w tym względzie nasuwa się jednak dodatkowy argument z wykładni systemowej wewnętrznej. Otóż o ile RODO przewiduje w swojej treści pewne derogacje zwalniające krajowe sądy z kreowanych w nim obowiązków (*vide* np. art. 37 ust. 1 lit. a *in fine*, art. 55 ust. 3 RODO), o tyle nie zawiera analogicznych wyjątków na korzyść parlamentów krajowych. Ponadto wywody TSUE można jeszcze uzupełnić odwołaniem do wykładni celowościowej. Mianowicie powodem szerokiego interpretowania zakresu zastosowania rozporządzenia oraz zawężającej wykładni określonych w nim wyjątków jest konieczność możliwie jak najdalej idącego urzeczywistniania zasadniczego celu RODO, jakim jest ochrona osób fizycznych w związku z przetwarzaniem ich danych osobowych (art. 1 RODO). Tak więc postulowany tutaj szeroki zakres zastosowania, obejmujący również typową działalność parlamentarną, ma przekonujące wsparcie w aksjologii – nadrzędną wartością jest tu konieczność ochrony jednostek przed szkodami wynikającymi z przetwarzania ich danych[25].

---

[23] Wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 16 stycznia 2024 r. w sprawie Österreichische Datenschutzbehörde *vs.* WK, przy udziale Präsident des Nationalrates, C-33/22, ECLI:EU:C:2024:46, pkt 52.

[24] Wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 16 stycznia 2024 r. w sprawie Österreichische Datenschutzbehörde *vs.* WK, przy udziale Präsident des Nationalrates, C-33/22, ECLI:EU:C:2024:46, pkt 57.

[25] J. Mišek, *Data Protection as Performance-Based Regulation*, [w:] *Research Handbook on EU Data Protection Law*, red. E. Kosta, R. Leenes, I. Kamara, Edward Elgar, Cheltenham 2022, s. 51; M. Szydło, *How Should the EU Protect Personal Data Without Undermining the Essential Functions of Member States and Their Constitutional Principles? Österreichische Datenschutzbehörde v. WK*, „Common Market Law Review" 2024, nr 5, s. 1382.

W omawianym kontekście ważne jest również wyraźne przesądzenie przez TSUE, że z wyjątkiem przypadków, w których działalność parlamentu krajowego jest bezpośrednio i w sposób oczywisty związana ze ściśle rozumianym bezpieczeństwem narodowym, podlega ona RODO bez względu na jej dalszą kategoryzację. Nic nie zmienia tu fakt, że działalność ta ma tylko pośrednie znaczenie dla działalności parlamentarnej, charakter bezpośrednio parlamentarny lub wyłącznie i jednoznacznie taki[26]. Takie stwierdzenie TSUE jest jednoznaczną odpowiedzią na podnoszone niekiedy argumenty o konieczności odróżniania działalności parlamentarnej podlegającej RODO (np. działalność pomocnicza lub tylko pośrednio odnosząca się do zadań parlamentu) od działalności parlamentarnej pozostającej poza RODO (zasadnicza działalność parlamentów krajowych, będąca rdzeniem ich funkcjonowania). Przepisy rozporządzenia absolutnie nie dają podstaw do wskazanych rozróżnień ani do traktowania działalności parlamentów krajowych w sposób szczególnie uprzywilejowany w stosunku do innych organów czy władz publicznych w kontekście konieczności ochrony danych osobowych. Pogląd o niepodleganiu przez parlamenty krajowe przepisom RODO może być co najwyżej uznany za – motywowany celowościowo lub prakseologicznie – postulat, ale nie za wniosek wynikający z prawa unijnego.

Warto zbić jeszcze jeden argument mający uzasadniać pozostawanie działalności parlamentów krajowych poza zakresem prawa UE w rozumieniu art. 2 ust. 2 lit. a RODO. Wskazuje się w nim, jakoby prawo to wyznaczało parlamentom jedynie rezultaty do osiągnięcia i pozostawiało im wybór w zakresie sposobów ich realizacji, w tym w zakresie organizacji pracy[27]. Otóż całkowicie wbrew temu twierdzeniu jedna z utrwalonych od dziesięcioleci zasad prawa UE stanowi, że przy wykonywaniu swoich zadań wszystkie władze państwa członkowskiego, włączając w to organy władzy ustawodawczej, mają obowiązek przestrzegać tych norm unijnych, które bezpośrednio determinują sytuację prawną jednostek[28]. RODO jest w oczywisty sposób zbiorem tak właśnie dających się scharakteryzować norm, skoro – jako bezpośrednio skuteczne i bezpośrednio stosowalne rozporządzenie unijne – wprost przyznaje określone uprawnienia jednostkom. Dlatego jako takie pozostaje w całości wiążące dla parlamentu krajowego. Ten, wykonując wszelkie swoje zadania oraz kompetencje, nie ma żadnego wyboru i bezwzględnie musi dążyć do celów wymaganych przez rozporządzenie, co sprowadza się do zapewnienia efektywnej ochrony osób fizycznych przy przetwarzaniu ich danych osobowych. Musi w tym również respektować metody wyznaczane przez RODO[29].

---

[26] Wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 16 stycznia 2024 r. w sprawie Österreichische Datenschutzbehörde *vs.* WK, przy udziale Präsident des Nationalrates, C-33/22, ECLI:EU:C:2024:46, pkt 40.

[27] P. Hilbert, *Die Informationsfunktion von Parlamenten*…, s. 235–236.

[28] Wyrok Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich z dnia 5 marca 1996 r. w sprawach połączonych Brasserie du Pêcheur SA *vs.* Bundesrepublik Deutschland i The Queen *vs.* Secretary of State for Transport, *ex parte* Factortame Ltd i in., C-46/93 i C-48/93, ECLI:EU:C:1996:79, pkt 34; Wyrok Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich z dnia 30 września 2003 r. w sprawie Gerhard Köbler *vs.* Republik Österreich, C-224/01, ECLI:EU:C:2003:513, pkt 32.

[29] M. Szydło, *op. cit.*, s. 1383.

Tak więc działania parlamentu krajowego, np. Sejmu RP, nie pozostają poza zakresem zastosowania rozporządzenia tylko dlatego, że mają charakter typowej aktywności parlamentarnej, polegającej na przygotowywaniu i procedowaniu projektów ustaw, pracy w komisjach sejmowych, przeprowadzaniu wysłuchań publicznych lub debat oraz kontrolowaniu organów władzy wykonawczej. Wyjątkiem są jedynie te działania, które w całości, wyłącznie (tj. w każdym przypadku) i ze swojej istoty służą ochronie bezpieczeństwa narodowego (art. 2 ust. 2 lit. a w zw. z motywem 16 RODO), co stanowi jednak derogację podlegającą bardzo ścisłej wykładni[30].

III. Dylematy publicznego nadzoru nad parlamentem krajowym w zakresie przetwarzania danych osobowych

Skoro działalność parlamentu zakładająca przetwarzanie danych osobowych podlega przepisom RODO i skoro parlament może być administratorem w rozumieniu tego aktu prawnego[31], to tym samym w zakresie przetwarzania tych danych powinien podlegać nadzorowi niezależnego krajowego organu nadzorczego, którego naczelnym zadaniem jest monitorowanie stosowania w danym państwie rozporządzenia przez administratorów i podmioty przetwarzające dane osobowe (*vide* rozdz. VI RODO). Ten organ nadzorczy jest (i powinien być) w szczególności uprawniony do rozpatrywania skarg wnoszonych przez osoby fizyczne twierdzące, że w ramach procesów przetwarzania ich danych, w tym przez administratora, doszło do naruszenia RODO (art. 77). W Polsce będzie nim Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych [dalej: Prezes UODO][32].

Sprawowanie przez organ administracji publicznej nadzoru nad Sejmem RP[33] (oraz nad każdym parlamentem krajowym w UE) rodzi konkretne dylematy natury konstytucyjnej związane z koniecznością respektowania zasady podziału władzy[34].

[30] *Vide* Wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 16 stycznia 2024 r. w sprawie Österreichische Datenschutzbehörde vs. WK, przy udziale Präsident des Nationalrates, C-33/22, ECLI:EU:C:2024:46, pkt 37, 41, 45, 46 i 51.

[31] W zakresie, w jakim parlament ustala cele i sposoby przetwarzania danych osobowych – art. 4 pkt 7 RODO.

[32] *Vide* rozdz. 6 ustawy o ochronie danych osobowych dotyczący statusu Prezesa UODO oraz rozdz. 7 tej ustawy odnoszący się do postępowania w sprawie naruszenia przepisów o ochronie danych osobowych.

[33] W sensie prawnym jest to wówczas administracyjny nadzór materialnoprawny, a nie administracyjny nadzór hierarchiczny czy też ustrojowy (organizacyjny, kierowniczy) – na temat rozróżnienia tych rodzajów nadzoru *vide* w szczególności M. Szewczyk, *Nadzór w materialnym prawie administracyjnym. Administracja wobec wolności, własności i innych praw podmiotowych jednostki*, Zachodnie Centrum Organizacji, Poznań 1996, s. 18–22, 28–66.

[34] Zasada ta wynika z art. 10 ust. 1 Konstytucji RP. Na jej temat *vide* np. G. Kuca, *Zasada podziału władzy w konstytucji RP z 1997 roku*, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2014; M. Pach, P. Tuleja, uwagi do art. 10, [w:] *Konstytucja RP*, t. 1: *Komentarz: art. 1–86*, red. M. Safjan, L. Bosek, Wydawnictwo C.H.Beck, Warszawa 2016, s. 335–352. W szerszym ujęciu prawnoporównawczym *vide* np. Ch. Möllers, *The Three Branches: A Comparative Model of Separation of Powers*, Oxford University Press, Oxford 2013; A. Kavanagh, *The Constitutional Separation of Powers*, [w:] *Philosophical Foundations of Constitutional Law*, red. D. Dyzenhaus, M. Thorburn, Oxford University Press, Oxford 2016, s. 221–239.

Od razu jednak należy zauważyć, że przepisy RODO o niezależnych krajowych organach nadzorczych zostały tak ukształtowane treściowo, aby poszczególne państwa członkowskie UE miały dostateczną swobodę w tworzeniu modelu nadzoru uwzględniającego ich konstytucyjną, organizacyjną i administracyjną strukturę oraz specyficzne krajowe uwarunkowania, w tym związane z podziałem władzy[35]. Przejawem tej swobody jest w szczególności możliwość ustanowienia więcej niż jednego organu nadzoru w danym państwie (art. 51 ust. 1–3 RODO), tak aby oprócz organu nadzoru o ogólnej właściwości mógł jeszcze istnieć organ (lub organy) o właściwości szczególnej, lepiej dostosowany do specyfiki nadzorowanej materii czy nadzorowanego podmiotu (lub podmiotów)[36]. Co więcej, RODO nie nakazuje wcale nadawania ściśle określonego statusu prawnego organom nadzorczym, w tym statusu organu administracyjnego lub organu władzy wykonawczej. Brak takiego nakazu odzwierciedla zasadę instytucjonalnej autonomii państw członkowskich UE, w myśl której państwa członkowskie, ustanawiając organy krajowe, które są wymagane przez prawo unijne i które mają nadzorować różne dziedziny życia, mają swobodę w wyborze statusu prawnego oraz formy organizacyjno-prawnej tworzonego organu nadzoru[37].

[35] *Vide* motyw 117 RODO; Wyrok Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 16 stycznia 2024 r. w sprawie Österreichische Datenschutzbehörde *vs.* WK, przy udziale Präsident des Nationalrates, C-33/22, ECLI:EU:C:2024:46, pkt 68–69. Te elastyczne dla państw członkowskich rozwiązania RODO w omawianym zakresie nie mogą zresztą zaskakiwać, zważywszy, że instytucje UE muszą respektować zasadę podziału władzy ustanowioną w prawie krajowym. Po pierwsze, zasada ta należy do tożsamości narodowej i podstawowych struktur politycznych oraz konstytucyjnych państw członkowskich UE w rozumieniu art. 4 ust. 2 TUE. Po drugie, jest elementem składowym koncepcji państwa prawnego (Wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 22 grudnia 2010 r. w sprawie DEB *vs.* Republika Federalna Niemiec, C-279/09, ECLI:EU:C:2010:811, pkt 58; Wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 19 listopada 2019 r. w sprawach połączonych A.K. *vs.* Krajowa Rada Sądownictwa i CP, DO *vs.* Sąd Najwyższy, przy udziale Prokuratora Generalnego, zastępowanego przez Prokuraturę Krajową, C-585/18, C-624/18 i C-625/18, ECLI:EU:C:2019:982, pkt 124), a więc należy do wartości, na których opiera się UE (art. 2 TUE).

[36] To lepsze dostosowanie drugiego lub jeszcze kolejnego krajowego organu nadzoru (tj. organu nadzorującego przestrzeganie RODO) do specyfiki nadzorowanych podmiotów może być o tyle pożądaną wartością, że osoby i jednostki, które w danym państwie przetwarzają dane osobowe, są nie tylko bardzo liczne, lecz także niezwykle zróżnicowane co do charakteru i statusu. Należą do nich tak kontrastujące ze sobą podmioty, jak prywatne i publiczne (w tym niekiedy najwyższe organy władzy państwowej lub organy o dużym zakresie prawnej niezależności), komercyjne i niekomercyjne, osoby fizyczne i prawne itp. RODO jest bowiem aktem stosowanym niemal do wszystkich możliwych kategorii osób i jednostek organizacyjnych, których różnorodność stanowi ogromne wyzwanie dla krajowych organów nadzoru, związane z koniecznością radzenia sobie z odmiennymi problemami. *Vide* O. Lynskey, *Complete and Effective Data Protection*, „Current Legal Problems" 2023, nr 1, s. 325–328.

[37] Wyrok Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich z dnia 6 marca 2008 r. w sprawie Comisión del Mercado de las Telecomunicaciones *vs.* Administración del Estado, C-82/07, ECLI:EU:C:2008:143, pkt 24; Wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 6 października 2010 r. w sprawie Base NV i in. *vs.* Ministerrad, przy udziale Belgacom NV, C-389/08, ECLI:EU:C:2010:584, pkt 26–27; Wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 17 września 2015 r. w sprawie KPN BV *vs.* Autoriteit Consument en Markt (ACM), C-85/14, ECLI:EU:C:2015:610, pkt 53; Wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 19 października 2016 r. w sprawie Xabier Ormaetxea Garai i Bernardo Lorenzo Almendros *vs.* Administración del Estado, C-424/15, ECLI:EU:C:2016:780, pkt 30 i 49; Wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 11 czerwca 2020 r. w sprawie Prezident Slovenskej republiky *vs.* Národná rada Slovenskej republiky i Vláda Slovenskej republiky, C-378/19, ECLI:EU:C:2020:462, pkt 38.

Jeżeli państwo członkowskie dojdzie do wniosku, że nadzór typowego organu administracji publicznej (organu władzy wykonawczej) nad działalnością parlamentu w zakresie przetwarzania danych osobowych kolidowałby z konstytucyjną zasadą podziału władzy, tak jak jest ona rozumiana w danym krajowym porządku konstytucyjnym, to może stworzyć osobny organ nadzoru w omawianym zakresie. Mogą nim być specjalnie wyznaczona w tym celu osoba fizyczna (rodzaj autoryzowanego eksperta) lub nawet sąd. Taki organ nadzoru musi oczywiście spełniać wszystkie wymagania RODO (np. niezależność, kwalifikacje merytoryczne, doświadczenie – *vide* art. 52–54 rozporządzenia) i z tego powodu nie mogłoby nim zostać żadne ciało wewnątrzparlamentarne, np. przewodniczący parlamentu krajowego lub komisja sejmowa[38].

Równocześnie jednak opisana wyżej swoboda ma swoje granice, wyznaczane przez konieczność zapewnienia wszystkim osobom fizycznym należytej ochrony prawnej przewidzianej przez RODO. Jeżeli zatem państwo członkowskie UE nie ustanowi dodatkowego specjalnego organu nadzoru nad parlamentem w zakresie przetwarzania przez niego danych osobowych (a przecież nie ma takiego obowiązku), to każda osoba fizyczna, opierając się wprost na przepisach RODO, może występować do ogólnego krajowego organu nadzoru ustanowionego na mocy rozporządzenia (w Polsce: do Prezesa UODO) z żądaniem ochrony swoich praw, które jej zdaniem zostały naruszone przez parlament w związku z przetwarzaniem jej danych[39].

Oprócz konstytucyjnej zasady podziału władzy należy jeszcze rozważyć konstytucyjną zasadę autonomii parlamentu jako kolejny potencjalny argument przeciwko dopuszczalności sprawowania nad nim nadzoru przez krajowy organ nadzorczy w rozumieniu RODO. Na gruncie Konstytucji RP autonomia parlamentu jest rozumiana jako „wyłączne prawo każdej z izb ustawodawczych do decydowania o sprawach związanych ze swoją organizacją i funkcjonowaniem"[40]. Autonomia ta oznacza nie tylko prawo parlamentu do uchwalania swojego regulaminu (zgodnie z art. 112 Konstytucji RP), lecz także szerzej: prawo do ustalania swojej wewnętrznej organizacji oraz procedury parlamentarnej bez zewnętrznej ingerencji lub zależności od innych władz[41]. Nie ma wszakże charakteru absolutnego, a w szczególności nie zwalnia

---

[38] G. Baumgartner, *Möglichkeit einer innerparlamentarischen Aufsichtsbehörde?*, [w:] *Fachtagung. Datenschutz im Bereich der Gesetzgebung*, red. Parlamentsdirektion, Parlament Österreich, Wien 2022, <https://www.parlament.gv.at/dokument/fachinfos/publikationen/Publikation_Fachtagung_Datenschutz_2022.pdf>, s. 92–97, dostęp 24 X 2024; M. Szydło, *op. cit.*, s. 1387.

[39] Wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 16 stycznia 2024 r. w sprawie Österreichische Datenschutzbehörde *vs*. WK, przy udziale Präsident des Nationalrates, C-33/22, ECLI:EU:C:2024:46, pkt 58–72.

[40] Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14 kwietnia 1999 r., sygn. akt K 8/99, OTK ZU 1999, nr 3, poz. 41, pkt III.2 uzasadnienia; Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 8 listopada 2004 r., sygn. akt K 38/03, OTK ZU 2004, nr 10A, poz. 104, pkt III.2.7 uzasadnienia.

[41] E. Gierach, *Zasada autonomii parlamentu w świetle przepisów Konstytucji RP z 1997 r. Wybrane zagadnienia*, „Zeszyty Prawnicze Biura Analiz Sejmowych Kancelarii Sejmu" 2012, nr 2, s. 10; L. Garlicki, *Konstytucja – regulamin Sejmu – ustawa*, „Przegląd Sejmowy" 2000, nr 2(37), s. 10.

Sejmu RP z obowiązku przestrzegania Konstytucji RP[42] oraz tych norm unijnych, którym sama ustawa zasadnicza przyznaje walor aktów prawa powszechnie obowiązującego, co dotyczy również RODO (*vide* art. 91 ust. 3 Konstytucji RP). Jak każdy polski organ władzy publicznej Sejm RP musi respektować zarówno konstytucyjne prawo obywateli do ochrony ich danych osobowych (art. 51 Konstytucji RP), jak i bezpośrednio stosowalne w polskim porządku prawnym przepisy RODO, w tym dotyczące nadzoru krajowego organu nadzorczego nad administratorami danych osobowych. Od tych rudymentarnych powinności bynajmniej nie zwalnia Sejmu RP zasada autonomii parlamentu. Co więcej, w świetle orzecznictwa TSUE bezpośrednio skuteczne przepisy prawa UE (tu: RODO) mają pierwszeństwo w stosowaniu nawet przed sprzecznymi z nimi przepisami krajowymi rangi konstytucyjnej[43], w tym ewentualnie przed omawianą zasadą autonomii. Przy czym – co może nawet najistotniejsze – dotyczy ona tylko spraw wewnętrznych parlamentu, nie jego relacji z obywatelami, a cel i treść RODO stanowi przecież ochrona praw osób fizycznych, czyli podmiotów zewnętrznych wobec Sejmu RP. Ta sfera zewnętrzna działania parlamentu, obejmująca obywateli, których konstytucyjne prawa mogą zostać naruszone w wyniku jego działań, pozostaje całkowicie poza zakresem zastosowania zasady wewnętrznej autonomii[44].

Prawdą jest natomiast, że na podstawie tej zasady, skonkretyzowanej w art. 112 Konstytucji RP, Sejm RP może określić w swoim regulaminie m.in. „sposób wykonywania konstytucyjnych i ustawowych obowiązków organów państwowych wobec

---

[42] E. Gierach, uwagi do art. 112, [w:] *Konstytucja RP*, t. 2: *Komentarz: art. 87–243*, red. M. Safjan, L. Bosek, Wydawnictwo C.H.Beck, Warszawa 2016, s. 409; *vide* też szerzej G. Pastuszko, *Granice autonomii regulacyjnej w regulaminach polskiego parlamentu*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego" 2016, nr 5, s. 23–38 oraz wskazana tam dalsza literatura.

[43] *Vide* np. Wyrok Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich z dnia 17 grudnia 1970 r. w sprawie Internationale Handelsgesellschaft mbH *vs.* Einfuhr- und Vorratsstelle für Getreide und Futtermittel, 11/70, ECLI:EU:C:1970:114, pkt 3; Wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 22 lutego 2022 r. w sprawie RS, C-430/21, ECLI:EU:C:2022:99, pkt 51; Wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 16 stycznia 2024 r. w sprawie Österreichische Datenschutzbehörde *vs.* WK, przy udziale Präsident des Nationalrates, C-33/22, ECLI:EU:C:2024:46, pkt 70.

[44] Co ciekawe, również w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka [dalej: ETPC] stwierdza się, że zasada autonomii parlamentu nie może pozbawiać jednostek w ich relacjach z parlamentem (tzn. gdy obywatele są skonfrontowani z jego działaniami wobec nich) gwarantowanych im praw i wolności wynikających z Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności [dalej: EKPC], w tym prawa do ochrony prywatności – *vide* Wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 19 grudnia 2024 r. w sprawie Grande Oriente d'Italia *vs.* Włochy, skarga nr 29550/17, par. 142–143. Przy czym to właśnie z konwencyjnego prawa do ochrony prywatności ETPC wywodzi prawo osób fizycznych do ochrony ich danych osobowych – *vide* np. Wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 25 maja 2021 r. w sprawie Big Brother Watch i in. *vs.* Zjednoczone Królestwo, skargi nr 58170/13, 62322/14 i 24960/15, par. 330. Warto tu dodać, że w powołanym wyżej wyroku z dnia 19 grudnia 2024 r. ETPC nie zanegował bynajmniej możliwości działania krajowych parlamentów przez powoływane przez nie komisje śledcze, które mogą w pewnych sytuacjach ingerować w konstytucyjne i konwencyjne prawa jednostek, w tym prawo do prywatności. Działania te muszą jednak wówczas respektować wszystkie wymagania gwarancyjne wynikające z EKPC (implikujące m.in. adekwatną zewnętrzną kontrolę) i parlamentu krajowego nie może wówczas bynajmniej chronić zasada autonomii parlamentarnej. W tej konkretnej sprawie rozpatrywanej przez ETPC wspomnianych gwarancyjnych zabezpieczeń na szczeblu krajowym po prostu zabrakło.

Sejmu", w tym pewne modalności proceduralne dotyczące np. swojego kontaktowania się z Prezesem UODO i wykonywania decyzji tego organu. W regulaminie Sejm RP nie może znieść obowiązków Prezesa UODO wynikających z RODO lub z ustawy o ochronie danych osobowych ani tych obowiązków zmienić, ani też nałożyć na niego nowych obowiązków. Dopuszczalne jest wszakże w tym względzie regulaminowe uszczegółowienie procedury wzajemnych kontaktów obu tych organów w sprawach związanych z przetwarzaniem danych osobowych przez Sejm RP[45].

IV. Sejm RP jako administrator oraz sytuacje przetwarzania danych osobowych przez ten organ

Chociaż w żadnym przepisie prawa polskiego Sejm RP nie został wskazany jako administrator danych osobowych i jego statusu administratora nie potwierdza praktyka parlamentarna[46], to jednak istnieją przekonujące argumenty prawne, aby izbę za niego uznać – na podstawie art. 4 pkt 7 RODO. Czynnością, która konstytuuje ten status w rozumieniu rozporządzenia, jest ustalanie celów i sposobów przetwarzania danych osobowych[47], a więc decydowanie o tym, po co i jak dane osobowe osób fizycznych mają być m.in. zbierane, utrwalane, przechowywane, przeglądane, wykorzystywane, ujawniane lub rozpowszechniane[48]. Upoważnienie do rozstrzygania tych kwestii może mieć źródło w wyraźnym przepisie prawa (w tym w wyraźnym uznaniu danego podmiotu za administratora) lub też mieć charakter dorozumiany i wynikać w sposób wystarczająco pewny z roli, misji i uprawnień przyznanych przez prawo danej osobie lub danemu podmiotowi[49]. Takiego właśnie co najmniej dorozumianego upoważnienia

[45] *Confer* Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14 kwietnia 1999 r., sygn. akt K 8/99, OTK ZU 1999, nr 3, poz. 41, pkt III.2 uzasadnienia; L. Garlicki, *op. cit.*, s. 23–24; E. Gierach, *Zasada autonomii parlamentu*…, s. 12, 16; A. Szmyt, *W sprawie regulaminowego określania sposobu wykonywania konstytucyjnych i ustawowych obowiązków organów państwowych wobec Sejmu*, „Przegląd Sejmowy" 2000, nr 3(38), s. 90–94.

[46] *Vide* uwagi wyżej w przyp. 7.

[47] *Vide* definicja legalna administratora w art. 4 pkt 7 RODO. Na temat tego pojęcia *vide* np. P. Voigt, A. von dem Bussche, *The EU General Data Protection Regulation (GDPR). A Practical Guide*, Springer, Cham 2017, s. 17–20; A. Krasuski, *Ochrona danych osobowych na podstawie RODO*, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2018, s. 134–147; M. Jabłoński, K. Wygoda, *Reforma ochrony danych osobowych – konsekwencje ograniczonego stosowania ogólnego rozporządzenia o ochronie danych w sferze publiczno-prawnej (zagadnienia wybrane)*, [w:] *Dookoła Wojtek… Księga pamiątkowa poświęcona Doktorowi Arturowi Wojciechowi Preisnerowi*, red. R. Balicki, M. Jabłoński, E-Wydawnictwo, Prawnicza i Ekonomiczna Biblioteka Cyfrowa, Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2018, s. 237–241.

[48] *Vide* definicja legalna przetwarzania danych osobowych w art. 4 pkt 2 RODO. Na temat tego pojęcia *vide* też np. P. Fajgielski, *Ogólne rozporządzenie o ochronie danych. Ustawa o ochronie danych osobowych. Komentarz*, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2022, s. 122–124; P. Voigt, A. von dem Bussche, *op. cit.*, s. 9–11.

[49] Wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 11 stycznia 2024 r. w sprawie État belge *vs.* Autorité de protection des données, przy udziale LM, C-231/22, ECLI:EU:C:2024:7, pkt 30; Wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 4 października 2024 r. w sprawie Agentsia po vpisvaniyata *vs.* OL, przy udziale Varhovna administrativna prokuratura, C-200/23, ECLI:EU:C:2024:827, pkt 74.

do decydowania o celach i sposobach przetwarzania danych osobowych na potrzeby realizacji własnych zadań oraz kompetencji udzielono Sejmowi RP w ustawie zasadniczej. Powierza ona organowi funkcję ustawodawczą[50] oraz kontrolną (realizowaną m.in. za pośrednictwem komisji śledczych)[51] i jednocześnie przyznaje mu kompetencje do określenia porządku swoich prac, w tym prac ustawodawczych, w regulaminie[52]. Ponadto Konstytucja RP upoważnia Sejm RP do uchwalania ustaw mogących wpływać na jego relacje z obywatelami, w tym ustaw kreujących ich obowiązki wobec parlamentu (np. ustawy o wnoszeniu petycji do Sejmu RP[53] lub ustawy o wykonywaniu przez obywateli inicjatywy ustawodawczej[54]), i wreszcie generalnie upoważnia Sejm RP do uchwalania ustaw ograniczających prawa i wolności obywateli[55], m.in. określających reguły pozyskiwania, gromadzenia i udostępniania przez parlament informacji o obywatelach, które są niezbędne dla celów publicznych, w tym dla jego prac[56]. Wszystkie wymienione przepisy pozwalają Sejmowi RP na to, aby w uchwalanych ustawach lub w swoim regulaminie określał reguły pozyskiwania, gromadzenia i następnie wykorzystywania określonych danych osobowych, które będą dla niego niezbędne do wykonywania jego konstytucyjnych funkcji. Zgodnie z porządkiem prawnokonstytucyjnym RP nie może tego robić nikt inny. W powyższym zakresie Sejm RP jest zatem administratorem danych.

Wspomniane wyżej sytuacje należy oczywiście odróżnić od tych, w których Sejm RP w uchwalanych ustawach upoważnia (wyraźnie lub w sposób dorozumiany) do ustalania celów i sposobów przetwarzania danych osobowych inne osoby lub podmioty na potrzeby zupełnie niezwiązane z jego pracami, lecz związane z działalnością (zadaniami i kompetencjami) tych innych osób lub podmiotów (np. pracodawców, przedsiębiorców, organów administracji publicznej). W tej kategorii przypadków, rzecz jasna, to nie Sejm RP jest administratorem danych osobowych, lecz owe inne osoby lub podmioty. Jest tak nawet wówczas, gdy izba w uchwalonej ustawie częściowo sama przesądza o celach i sposobach przetwarzania danych osobowych[57], a upoważnione do tego osoby lub podmioty mogą to czynić (jako administratorzy) jedynie w granicach przyznanego im upoważnienia, konkretyzując postanowienia ustawowe[58].

W Regulaminie Sejmu oraz w kilku innych aktach prawnych (w szczególności w Ustawie z dnia 21 stycznia 1999 r. o sejmowej komisji śledczej[59] [dalej: ustawa

[50] Artykuł 10 ust. 2 oraz art. 95 ust. 1 Konstytucji RP.

[51] Artykuł 111 Konstytucji RP.

[52] Artykuł 112 Konstytucji RP.

[53] Artykuł 63 Konstytucji RP.

[54] Artykuł 118 ust. 2 Konstytucji RP.

[55] Artykuł 31 ust. 3 Konstytucji RP.

[56] Artykuł 51 ust. 1 i 2 Konstytucji RP.

[57] *Confer* P. Fajgielski, *Ochrona danych osobowych w administracji publicznej*, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2021, s. 76, przyp. 51.

[58] *Confer* M. Jabłoński, K. Wygoda, *Reforma ochrony danych osobowych*…, s. 238–239.

[59] Ustawa z dnia 21 stycznia 1999 r. o sejmowej komisji śledczej, tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 1024.

o sejmowej komisji śledczej], w Ustawie z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach[60] [dalej: ustawa o petycjach], w Ustawie z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa[61] [dalej: ustawa o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa] i w Ustawie z dnia 24 czerwca 1999 r. o wykonywaniu inicjatywy ustawodawczej przez obywateli[62] [dalej: ustawa o wykonywaniu inicjatywy ustawodawczej przez obywateli]) parlament rzeczywiście normatywnie przesądził, że dla określonych celów związanych z jego pracami oraz we wskazany tam sposób (tzn. zgodnie ze stosowną procedurą) osoby fizyczne zobligowane są do udostępniania mu, w tym jego organom (np. Marszałkowi Sejmu, komisji sejmowej), stosownych danych osobowych, które mogą być przez niego gromadzone, przechowywane, weryfikowane, wykorzystywane lub udostępniane, a więc generalnie przetwarzane[63]. Ponadto w niektórych wymienionych aktach Sejm RP przesądził, że dla określonych celów i we wskazany proceduralnie sposób zarówno on, jak i jego organy i posłowie mają prawo zbierać, utrwalać, porządkować, wykorzystywać lub ujawniać dane osobowe z własnej inicjatywy[64]. W ten sposób w istocie ustalił cele oraz sposoby przetwarzania przez siebie danych osobowych, co zrobił na potrzeby realizacji swoich zadań, czyli wypełnił przesłanki uzyskania statusu administratora w rozumieniu art. 4 pkt 7

---

[60] Ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach, tekst jedn. Dz.U. z 2018 r. poz. 870.

[61] Ustawa z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa, tekst jedn. Dz.U. z 2017 r. poz. 248, ze zm.

[62] Ustawa z dnia 24 czerwca 1999 r. o wykonywaniu inicjatywy ustawodawczej przez obywateli, tekst jedn. Dz.U. z 2018 r. poz. 2120.

[63] Na przykład w Regulaminie Sejmu wskazano, że zewnętrzne wobec Sejmu RP podmioty wyrażające zainteresowanie pracami nad projektem ustawy muszą zgłosić się do Marszałka Sejmu, przekazując mu swoje określone dane osobowe, które parlament ma następnie prawo udostępnić (*vide* art. 70b i 70c Regulaminu Sejmu). Regulamin Sejmu dozwala też izbie gromadzić i wykorzystywać w określonym celu (tzn. w celu korespondencyjnym) dane osobowe osoby wnoszącej petycję, jeżeli osoba ta wyraziła na to zgodę (*vide* art. 126b–f Regulaminu Sejmu w zw. z art. 4 ust. 3 i 8 ustawy o petycjach). Osoby wykonujące zawodową działalność lobbingową oraz osoby uprawnione do reprezentowania podmiotu wykonującego taką działalność, aby wziąć udział w posiedzeniu komisji sejmowej, muszą podać w zgłoszeniu określone dane osobowe, które mogą być następnie przetwarzane (art. 154 ust. 2a i 2c w zw. z art. 70b i 70c Regulaminu Sejmu). Ustawa o sejmowej komisji śledczej upoważnia komisję sejmową do żądania od osób wezwanych na przesłuchanie udostępnienia określonych danych osobowych ich dotyczących oraz do następczego przetwarzania tych danych na potrzeby prac komisji (art. 11 ust. 1 i art. 11i ustawy o sejmowej komisji śledczej w zw. z art. 191 Ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, tekst jedn. Dz.U. z 2024 r. poz. 37, ze zm.; *vide* też art. 19a ustawy o sejmowej komisji śledczej). W ustawie o petycjach ustalono, że osoby wnoszące petycję, w tym do Sejmu RP, muszą podać swoje dane osobowe, które podmiot rozpatrujący petycję, w tym Sejm RP, może gromadzić i formatować, a jeżeli osoba wnosząca petycję wyrazi na to zgodę, to wówczas organ ją rozpatrujący może ujawnić te dane (art. 4 ust. 2 i 3 oraz art. 8 ustawy o petycjach w zw. z art. 126b–f Regulaminu Sejmu). *Vide* też art. 9–9c ustawy o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa oraz art. 5, 6, 9, 10 i 12 ustawy o wykonywaniu inicjatywy ustawodawczej przez obywateli.

[64] W szczególności wynika to z przepisów ustawy o sejmowej komisji śledczej. Akt ten pozwala komisji sejmowej na zbieranie i gromadzenie informacji o sprawie określonej w uchwale o powołaniu tej komisji, które to informacje nieuchronnie obejmują również dane osobowe (np. świadków), wykorzystywane następnie na potrzeby sporządzenia sprawozdania ujawnianego publicznie.

RODO. Następnie Sejm RP, w tym jego organy, może wspomniane wyżej ustalone przez siebie reguły stosować w praktyce, a więc w istocie przetwarzać dane osobowe. Przy tym do wykonywania części tych czynności (aczkolwiek nie wszystkich) może upoważnić inną osobę lub jednostkę w charakterze podmiotu przetwarzającego w rozumieniu art. 4 pkt 8 RODO (ang. *processor*). Ten ostatni podmiot sam nie staje się w tym zakresie administratorem, lecz przetwarza dane osobowe w imieniu administratora, czyli tu w imieniu Sejmu RP[65]. Podmiotem przetwarzającym w tym rozumieniu może być w szczególności Kancelaria Sejmu, która niezależnie od powyższego sama jest administratorem w pewnych zakresach spraw, np. związanych z przetwarzaniem danych swoich pracowników lub osób odwiedzających parlament albo współpracujących z nim umownie jako wykonawcy (dostawcy, usługodawcy itp.)[66].

V. Postulowane zmiany w polityce ochrony danych osobowych przez Sejm RP

W pierwszej kolejności Sejm RP powinien wyciągnąć właściwe wnioski z wyroku TSUE w sprawie Österreichische Datenschutzbehörde *vs.* WK, czyli uznać, że w pewnych kategoriach sytuacji – scharakteryzowanych powyżej – on sam jako organ władzy publicznej jest administratorem danych osobowych. Najbardziej przejrzyste, jednoznaczne i dające zainteresowanym największą pewność prawną byłoby wyraźne przesądzenie o tym w Regulaminie Sejmu. Następnie parlament powinien wyznaczyć – na potrzeby przetwarzania przez siebie danych osobowych – inspektora ochrony danych, tak jak nakazuje art. 37 ust. 1 lit. a RODO, odrębnego, rzecz jasna, od inspektora ochrony danych w Kancelarii Sejmu. W świetle przepisów rozporządzenia Sejmowi RP jest prawnie dozwolone przetwarzanie danych osobowych w niezbędnym zakresie w ramach sprawowania powierzonej mu – zwłaszcza przez Konstytucję RP – władzy publicznej (o tej dopuszczalności stanowi art. 6 ust. 1 lit. e RODO)[67], a w scharakteryzowanych tu wcześniej sytuacjach, w których Sejm RP przetwarza

[65] Na temat pojęcia podmiotu przetwarzającego w rozumieniu art. 4 pkt 8 RODO i jego odróżnienia od administratora *vide* np. P. Voigt, A. von dem Bussche, *op. cit.*, s. 20; P. Fajgielski, *Ogólne rozporządzenie o ochronie danych…*, s. 133–134; D. Sybilski, *Wpływ ogólnego rozporządzenia o ochronie danych na otwarte dane i ponowne wykorzystywanie informacji sektora publicznego*, Instytut Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk, Warszawa 2021, s. 136–137.

[66] Z kolei poza zakresem niniejszego artykułu pozostaje kwestia posiadania statusu administratora danych osobowych przez poszczególnych posłów, którzy przetwarzają dane np. swoich współpracowników (asystentów) lub interesantów w biurze poselskim. Szeroko na ten temat *vide* B. Bińkowska-Artowicz, *W sprawie obowiązków posła jako administratora w kontekście ogólnego rozporządzenia o ochronie danych (RODO)*, „Przegląd Sejmowy" 2018, nr 5(148), s. 129–138.

[67] Na temat tego przepisu i zawartych w nim normatywnych przesłanek legalizujących przetwarzanie danych osobowych *vide* M. Jabłoński, K. Wygoda, *Legalność pozyskiwania i przetwarzania danych osobowych w sferze publicznej. Aspekty praktyczne*, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2021, s. 77–84; D. Lubasz, uwagi do art. 6 ust. 1 lit. e, [w:] *RODO. Ogólne rozporządzenie o ochronie danych. Komentarz*, red. E. Bielak-Jomaa, D. Lubasz, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2018, s. 380–388.

dane osobowe, generalnie spełnione są powyższe, określone w RODO, przesłanki dopuszczalności przetwarzania. Musi ono spełniać jeszcze wiele innych wymagań rozporządzenia. W szczególności Sejm RP powinien wykonywać wszystkie swoje obowiązki wynikające z jego statusu administratora[68] oraz zapewniać efektywną realizację praw osób, których dane dotyczą, w tym zwłaszcza takich jak: prawo do przejrzystego uzyskiwania stosownych informacji od administratora (art. 12–14 RODO), prawo dostępu do przetwarzanych danych (art. 15 RODO), prawo do ich sprostowania (art. 16 RODO), usunięcia (art. 17 RODO) czy też prawo do ograniczenia ich przetwarzania (art. 18 RODO). Szczegółowy sposób realizacji tych uprawnień przez zainteresowane osoby fizyczne oraz sposób wykonywania przez Sejm RP obowiązków administratora powinny zostać dookreślone w publicznie dostępnym dokumencie opracowanym przez tę izbę[69]. W odniesieniu do niektórych szczególnych sytuacji (np. praw osób, których dane osobowe były przedmiotem posiedzenia komisji sejmowej) powinno się to wręcz zrobić – przynajmniej do pewnego stopnia – w Regulaminie Sejmu lub w przypadku sejmowej komisji śledczej: w stosownej dotyczącej jej ustawie.

Warto dodać, że obecnie Kancelaria Sejmu w odniesieniu do spraw, w których jest administratorem, podaje na swojej stronie internetowej pewien podstawowy komunikat dotyczący przetwarzania przez siebie danych osobowych[70]. Jednak jego zakres i szczegółowość nie są zbyt duże, w czym bardzo odbiega on od rozbudowanych i szczegółowych informacji podawanych do publicznej wiadomości przez inne krajowe parlamenty w UE, odnoszących się bardzo konkretnie do poszczególnych kategorii sytuacji przetwarzania danych przez parlament lub jego administrację[71].

Niezależnie od konieczności przestrzegania obowiązków administratora oraz respektowania praw osób, których dane dotyczą, Sejm RP, działając w charakterze polskiego ustawodawcy lub uchwalając (zmieniając) własny regulamin, może ograniczyć zakres swoich obowiązków jako administratora lub zakres praw osób, których dane dotyczą. W świetle RODO Sejm RP może ustanowić tego rodzaju ograniczenia w odniesieniu do procesów przetwarzania przez siebie danych osobowych, jeżeli ograniczenia takie nie naruszają istoty podstawowych praw i wolności jednostek oraz są w demokratycznym społeczeństwie środkiem niezbędnym i proporcjonalnym, służącym m.in. bezpieczeństwu narodowemu lub obronie narodowej czy też wykonywaniu funkcji kontrolnych lub inspekcyjnych związanych, choćby sporadycznie, ze sprawowaniem władzy publicznej. Możliwość wprowadzenia tego rodzaju ograniczeń przez

---

[68] *Vide* obowiązki administratora określone szczegółowo w art. 24–39 RODO.

[69] Co uczyni zadość obowiązkowi przetwarzania danych osobowych w sposób przejrzysty dla osób, których dane dotyczą – *vide* art. 5 ust. 1 lit. a RODO.

[70] Strona internetowa Kancelarii Sejmu, <https://www.sejm.gov.pl/sejm10.nsf/page.xsp/iod>, dostęp 25 X 2024.

[71] *Vide* np. strona internetowa Bundestagu, <https://www.bundestag.de/datenschutz>, dostęp 25 X 2024; strona internetowa parlamentu austriackiego, <https://www.parlament.gv.at/en/services/help/privacy/index.html>, dostęp 25 X 2024; strona internetowa parlamentu Irlandii, <https://www.oireachtas.ie/en/transparency/protecting-your-data/>, dostęp 25 X 2024.

prawo państwa członkowskiego jest dopuszczona w art. 23 RODO[72] i Sejm RP może ją wykorzystać do ustanowienia szczególnych regulacji rozluźniających w pewnym zakresie reżim rozporządzenia, a dotyczących przetwarzania przez tę izbę danych osobowych w pewnych wrażliwych sferach jej działalności, np. pracy Komisji do Spraw Kontroli Państwowej, Komisji do Spraw Służb Specjalnych lub komisji śledczych.

Treść art. 23 RODO dodatkowo potwierdza tezę, że nawet działalność takich organów krajowych, które wykonują funkcje kontrolne, inspekcyjne lub regulacyjne związane ze sprawowaniem władzy publicznej, podlega przepisom rozporządzenia. Dotyczy to również działalności legislacyjnej i kontrolnej krajowego parlamentu, choć jednocześnie możliwe jest wprowadzenie przez państwo członkowskie pewnych punktowych ograniczeń w stosowaniu RODO w tym zakresie[73] – pod warunkiem przestrzegania zasady proporcjonalności oraz nienaruszania istoty praw i wolności jednostek, w tym prawa do ochrony danych osobowych. Dzięki temu wyważanie istotnych interesów krajowych, w tym względów bezpieczeństwa narodowego, z prawami osób, których dane dotyczą, może następować nie poza RODO, ale w jego ramach, na zasadach określonych w art. 23 tego aktu. Wówczas ograniczenia konstytucyjnego oraz unijnego prawa do ochrony danych osobowych (odpowiednio art. 51 Konstytucji RP oraz art. 8 Karty praw podstawowych UE[74]) mają szansę być mniejsze zakresowo, bardziej zbalansowane i lepiej kontrolowalne z punktu widzenia prawa unijnego[75].

Wydaje się, że na obecnym etapie nie ma potrzeby tworzenia w Polsce szczególnego organu nadzorczego monitorującego przestrzeganie przepisów RODO przez Sejm RP jako administratora danych osobowych. Prezes UODO i jego urząd mają wystarczające zasoby kadrowe i merytoryczne, aby poradzić sobie z wykonywaniem tych funkcji, przy czym nie należy sądzić, aby tego rodzaju nadzór administracyjny (o charakterze bądź co bądź materialnoprawnym, a nie hierarchicznym) naruszał konstytucyjną zasadę podziału władzy. Zasada ta oparta jest przecież nie na ścisłej separacji poszczególnych władz, ale na ich zgodnej współpracy oraz wzajemnym równoważeniu się[76].

---

[72] Na temat tego przepisu RODO *vide* np. M. Czerniawski, uwagi do art. 23, [w:] *RODO. Ogólne rozporządzenie o ochronie danych…*, s. 573–584; D. Moore, *Article 23 Restrictions*, [w:] *The EU General Data Protection Regulation (GDPR). A Commentary*, red. Ch. Kuner, L.A. Bygrave, Ch. Docksey, L. Drechsler, Oxford University Press, Oxford 2020, s. 543–554; Guidelines 10/2020 on restrictions under Article 23 GDPR. Version 2.1. Adopted on 13 October 2021 [Wytyczne w sprawie ograniczeń przewidzianych w art. 23 RODO. Wersja 2.1. Przyjęte dnia 13 października 2021 r.], <https://www.edpb.europa.eu/system/files/2021-10/edpb_guidelines202010_on_art23_adopted_after_consultation_en.pdf>, dostęp 25 X 2024; Ch. Etteldorf, *EDPB Guidelines on Restrictions Under Article 23 GDPR*, „European Data Protection Law Review" 2021, nr 4, s. 564–568.

[73] Opinia Rzecznika Generalnego Macieja Szpunara przedstawiona w dniu 11 maja 2023 r. w sprawie C-33/22, Österreichische Datenschutzbehörde przy udziale WK i Präsident des Nationalrates, ECLI:EU:C:2023:397, pkt 99–104.

[74] Karta praw podstawowych Unii Europejskiej, Dz. Urz. UE C 202 z dnia 7 czerwca 2016 r.

[75] M. Szydło, *op. cit.*, s. 1382, 1384, 1388.

[76] Na temat tej zasady *vide* przyp. 35.

VI. Konkluzje

Pogląd o konieczności stosowania RODO do zasadniczej działalności parlamentów krajowych mających status administratora w rozumieniu tego aktu (w zakresie, w jakim ustalają cele i sposoby przetwarzania danych osobowych na potrzeby realizacji swoich zadań) jest dość niechętnie akceptowany w europejskiej doktrynie prawa, a jeszcze większe opory napotyka w przypadku samych parlamentów. Również Sejm RP jako organ władzy nie uznaje siebie za administratora i nie stosuje rozporządzenia w swojej działalności ustawodawczej, kontrolnej czy też politycznej (czym innym jest natomiast przestrzeganie tego aktu przez Kancelarię Sejmu jako administratora). Wspomniany pogląd stanowi tymczasem logiczną konsekwencję przepisów RODO określających zakres zastosowania tego rozporządzenia i nieprzewidujących żadnych wyłączeń na rzecz parlamentów krajowych. Został zresztą autorytatywnie potwierdzony przez TSUE: najpierw w 2020 r. w wyroku w sprawie VQ *vs.* Land Hessen, a następnie jeszcze dobitniej w 2024 r. w wyroku w sprawie Österreichische Datenschutzbehörde *vs.* WK.

Obecnie od dyskusji „czy" należy przejść do analizy „jak" – jak w optymalny sposób stosować RODO do działalności Sejmu RP: tak aby, z jednej strony, zapewnić możliwie szeroką ochronę osobom fizycznym w związku z przetwarzaniem przez niego ich danych osobowych oraz aby, z drugiej, nie doprowadzić do nieodpowiedzialnej destrukcji działań parlamentu, który musi efektywnie realizować swoje konstytucyjne funkcje. Równowagi między wskazanymi kolidującymi ze sobą wartościami należy poszukiwać w przepisach prawa krajowego, o których mówi art. 23 RODO. Przepisy takie można wprowadzić do Regulaminu Sejmu oraz do niektórych ustaw, w tym do ustawy o sejmowej komisji śledczej. Uwzględnienie przez Sejm RP propozycji bronionej w niniejszym artykule byłoby bardzo optymistycznym sygnałem świadczącym o niezwykle poważnym traktowaniu przez polską władzę ustawodawczą jednego z podstawowych praw człowieka we współczesnym świecie – prawa do ochrony danych osobowych.

Bibliografia

Źródła

Anwendung der DSGVO im Bereich von Parlamenten, Fraktionen, Abgeordneten und politischen Parteien [Zastosowanie RODO w odniesieniu do parlamentów, frakcji, posłów i partii politycznych], <https://www.datenschutzkonferenz-online.de/media/dskb/20180905_dskb_anwendung_dsgvo.pdf>.

BVT-Untersuchungsausschuss (3/A-USA XXVI. GP) von 20.04.2018 bis 25.09.2019 [Komisja Śledcza ds. BVT od dnia 20 kwietnia 2018 r. do dnia 25 września 2019 r.], <https://www.parlament.gv.at/ausschuss/XXVI/A-USA/3/00862?selectedStage=100>.

Guidelines 10/2020 on restrictions under Article 23 GDPR. Version 2.1. Adopted on 13 October 2021 [Wytyczne w sprawie ograniczeń przewidzianych w art. 23 RODO. Wersja 2.1. Przyjęte dnia 13 października 2021 r.], <https://www.edpb.europa.eu/system/files/2021-10/edpb_guidelines202010_on_art23_adopted_after_consultation_en.pdf>.

Karta praw podstawowych Unii Europejskiej, Dz. Urz. UE C 202 z dnia 7 czerwca 2016 r.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz.U. nr 78, poz. 483, ze zm.

Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmieniona następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona Protokołem nr 2, Dz.U. z 1993 r. nr 61, poz. 284, ze zm.

Opinia Rzecznika Generalnego Macieja Szpunara przedstawiona w dniu 11 maja 2023 r. w sprawie C-33/22, Österreichische Datenschutzbehörde przy udziale WK i Präsident des Nationalrates, ECLI:EU:C:2023:397.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych), Dz. Urz. UE L 119/1 z dnia 4 maja 2016 r.

Traktat o Unii Europejskiej, wersja skonsolidowana, Dz. Urz. UE C 202 z dnia 7 czerwca 2016 r.

Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 r. – Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej, tekst jedn. M.P. z 2022 r. poz. 990, ze zm.

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, tekst jedn. Dz.U. z 2024 r. poz. 37, ze zm.

Ustawa z dnia 21 stycznia 1999 r. o sejmowej komisji śledczej, tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 1024.

Ustawa z dnia 24 czerwca 1999 r. o wykonywaniu inicjatywy ustawodawczej przez obywateli, tekst jedn. Dz.U. z 2018 r. poz. 2120.

Ustawa z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa, tekst jedn. Dz.U. z 2017 r. poz. 248, ze zm.

Ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach, tekst jedn. Dz.U. z 2018 r. poz. 870.

Ustawa z dnia 26 stycznia 2018 r. o Straży Marszałkowskiej, tekst jedn. Dz.U. z 2023 r. poz. 1729.

Ustawa z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych, tekst jedn. Dz.U. z 2019 r. poz. 1781.

Wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 25 maja 2021 r. w sprawie Big Brother Watch i in. *vs.* Zjednoczone Królestwo, skargi nr 58170/13, 62322/14 i 24960/15.

Wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 19 grudnia 2024 r. w sprawie Grande Oriente d'Italia *vs.* Włochy, skarga nr 29550/17.

Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14 kwietnia 1999 r., sygn. akt K 8/99, OTK ZU 1999, nr 3, poz. 41.

Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 8 listopada 2004 r., sygn. akt K 38/03, OTK ZU 2004, nr 10A, poz. 104.

Wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 6 października 2010 r. w sprawie Base NV i in. *vs.* Ministerrad, przy udziale Belgacom NV, C-389/08, ECLI:EU:C:2010:584.

Wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 22 grudnia 2010 r. w sprawie DEB *vs.* Republika Federalna Niemiec, C-279/09, ECLI:EU:C:2010:811.

Wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 17 września 2015 r. w sprawie KPN BV *vs.* Autoriteit Consument en Markt (ACM), C-85/14, ECLI:EU:C:2015:610.

Wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 19 października 2016 r. w sprawie Xabier Ormaetxea Garai i Bernardo Lorenzo Almendros *vs.* Administración del Estado, C-424/15, ECLI:EU:C:2016:780.

Wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 19 listopada 2019 r. w sprawach połączonych A.K. *vs.* Krajowa Rada Sądownictwa i CP, DO *vs.* Sąd Najwyższy, przy udziale Prokuratora Generalnego, zastępowanego przez Prokuraturę Krajową, C 585/18, C 624/18 i C-625/18, ECLI:EU:C:2019:982.

Wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 11 czerwca 2020 r. w sprawie Prezident Slovenskej republiky *vs.* Národná rada Slovenskej republiky i Vláda Slovenskej republiky, C-378/19, ECLI:EU:C:2020:462.

Wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 9 lipca 2020 r. w sprawie VQ *vs.* Land Hessen, C-272/19, ECLI:EU:C:2020:535.

Wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 22 lutego 2022 r. w sprawie RS, C-430/21, ECLI:EU:C:2022:99.

Wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 11 stycznia 2024 r. w sprawie État belge *vs.* Autorité de protection des données, przy udziale LM, C-231/22, ECLI:EU:C:2024:7.

Wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 16 stycznia 2024 r. w sprawie Österreichische Datenschutzbehörde *vs.* WK, przy udziale Präsident des Nationalrates, C-33/22, ECLI:EU:C:2024:46.

Wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 4 października 2024 r. w sprawie Agentsia po vpisvaniyata *vs.* OL, przy udziale Varhovna administrativna prokuratura, C-200/23, ECLI:EU:C:2024:827.

Wyrok Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich z dnia 17 grudnia 1970 r. w sprawie Internationale Handelsgesellschaft mbH *vs.* Einfuhr- und Vorratsstelle für Getreide und Futtermittel, 11/70, ECLI:EU:C:1970:114.

Wyrok Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich z dnia 5 marca 1996 r. w sprawach połączonych Brasserie du Pêcheur SA *vs.* Bundesrepublik Deutschland i The Queen *vs.* Secretary of State for Transport, *ex parte* Factortame Ltd i in., C-46/93 i C-48/93, ECLI:EU:C:1996:79.

Wyrok Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich z dnia 30 września 2003 r. w sprawie Gerhard Köbler *vs.* Republik Österreich, C-224/01, ECLI:EU:C:2003:513.

Wyrok Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich z dnia 6 marca 2008 r. w sprawie Comisión del Mercado de las Telecomunicaciones *vs.* Administración del Estado, C-82/07, ECLI:EU:C:2008:143.

Załącznik do zarządzenia nr 6 Marszałka Sejmu z dnia 21 marca 2002 r., <https://www.sejm.gov.pl/sejm10.nsf/page.xsp/KS_statut>.

Piśmiennictwo

Baumgartner G., *Möglichkeit einer innerparlamentarischen Aufsichtsbehörde?*, [w:] *Fachtagung. Datenschutz im Bereich der Gesetzgebung*, red. Parlamentsdirektion, Parlament Österreich, Wien 2022, <https://www.parlament.gv.at/dokument/fachinfos/publikationen/Publikation_Fachtagung_Datenschutz_2022.pdf>.

Bińkowska-Artowicz B., *W sprawie obowiązków posła jako administratora w kontekście ogólnego rozporządzenia o ochronie danych (RODO)*, „Przegląd Sejmowy" 2018, nr 5(148), <https://doi.org/10.31268/PS.2018.22>.

von Bogdandy A., Schill S., *Overcoming Absolute Primacy: Respect for National Identity Under the Lisbon Treaty*, „Common Market Law Review" 2011, nr 5, <https://doi.org/10.54648/cola2011057>.

Cloots E., *National Identity in EU Law*, Oxford University Press, Oxford 2015.

Constitutional Identity in a Europe of Multilevel Constitutionalism, red. C. Calliess, G. van der Schyff, Cambridge University Press, Cambridge 2020, <https://doi.org/10.1017/9781108616256>.

Czerniawski M., uwagi do art. 23, [w:] *RODO. Ogólne rozporządzenie o ochronie danych. Komentarz*, red. E. Bielak-Jomaa, D. Lubasz, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2018.

Engelbrecht K., *Anmerkung zum Urteil des EuGH vom 9. Juli 2020*, „Zeitschrift für Datenschutz" 2020, nr 11.

Etteldorf C., *EDPB Guidelines on Restrictions Under Article 23 GDPR*, „European Data Protection Law Review" 2021, nr 4, <https://doi.org/10.21552/edpl/2021/4/12>.

Fajgielski P., *Ochrona danych osobowych w administracji publicznej*, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2021.

Fajgielski P., *Ogólne rozporządzenie o ochronie danych. Ustawa o ochronie danych osobowych. Komentarz*, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2022.

Fajgielski P., *Prawo ochrony danych osobowych. Zarys wykładu*, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2019.

Garlicki L., *Konstytucja – regulamin Sejmu – ustawa*, „Przegląd Sejmowy" 2000, nr 2(37).

Gierach E., uwagi do art. 112, [w:] *Konstytucja RP*, t. 2: *Komentarz: art. 87–243*, red. M. Safjan, L. Bosek, Wydawnictwo C.H.Beck, Warszawa 2016.

Gierach E., *Zasada autonomii parlamentu w świetle przepisów Konstytucji RP z 1997 r. Wybrane zagadnienia*, „Zeszyty Prawnicze Biura Analiz Sejmowych Kancelarii Sejmu" 2012, nr 2.

Grzeszick B., *Nationale Parlamente und EU-Datenschutzgrundverordnung*, „Neue Zeitschrift für Verwaltungsrecht" 2018, nr 20.

Grzeszick B., Schwartmann R., Mühlenbeck R.L., *Nationale Parlamente und DS-GVO: Die unzutreffende Sicht des EuGH*, „Neue Zeitschrift für Verwaltungsrecht" 2020, nr 20.

Guastaferro B., *Sincere Cooperation and Respect for National Identities*, [w:] *Oxford Principles of European Union Law*, t. 1: *The European Union Legal Order*, red. R. Schütze, T. Tridimas, Oxford University Press, Oxford 2018.

Heißl G., Lachmayer K., *Zur Leistungsfähigkeit der Gewaltenteilung in der BVT-Affäre: Chronologie und rechtsstaatliche Analyse der BVT-Affäre und ihrer Folgen*, „Zeitschrift für Öffentliches Recht" 2020, nr 3, <https://doi.org/10.33196/zoer202003053101>.

Hilbert P., *Der Datenschutz der Parlamente*, „Neue Zeitschrift für Verwaltungsrecht" 2021, nr 16.

Hilbert P., *Die Informationsfunktion von Parlamenten: Zugleich ein Beitrag zur demokratischen Bedeutung des Europäischen Parlaments*, Mohr Siebeck, Tübingen 2022.

Jabłoński M., Wygoda K., *Legalność pozyskiwania i przetwarzania danych osobowych w sferze publicznej. Aspekty praktyczne*, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2021.

Jabłoński M., Wygoda K., *Reforma ochrony danych osobowych – konsekwencje ograniczonego stosowania ogólnego rozporządzenia o ochronie danych w sferze publiczno-prawnej (zagadnienia wybrane)*, [w:] *Dookoła Wojtek… Księga pamiątkowa poświęcona Doktorowi Arturowi Wojciechowi Preisnerowi*, red. R. Balicki, M. Jabłoński, E-Wydawnictwo, Prawnicza i Ekonomiczna Biblioteka Cyfrowa, Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2018, <https://www.bibliotekacyfrowa.pl/dlibra/publication/95368>.

Kavanagh A., *The Constitutional Separation of Powers*, [w:] *Philosophical Foundations of Constitutional Law*, red. D. Dyzenhaus, M. Thorburn, Oxford University Press, Oxford 2016.

König S., *The GDPR's Application and Supervisory Authorities' Remit on National Parliaments' Data Processing in Parliamentary Core Activities*, „International Journal of Parliamentary Studies" 2022, nr 1, <https://doi.org/10.1163/26668912-bja10035>.

Krasuski A., *Ochrona danych osobowych na podstawie RODO*, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2018.

Kuca G., *Zasada podziału władzy w konstytucji RP z 1997 roku*, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2014.

Lubasz D., uwagi do art. 6 ust. 1 lit. e, [w:] *RODO. Ogólne rozporządzenie o ochronie danych. Komentarz*, red. E. Bielak-Jomaa, D. Lubasz, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2018.

Lynskey O., *Complete and Effective Data Protection*, „Current Legal Problems" 2023, nr 1, <https://doi.org/10.1093/clp/cuad009>.

Menezes Cordeiro A.B., *The Personal Data Under the GDPR: Concept, Elements, and Boundaries*, „Global Privacy Law Review" 2023, nr 2, <http://dx.doi.org/10.54648/gplr2023009>.

Mezzetti L., *National and Constitutional Identity as a Legal and Political Instrument*, [w:] *Limitations of National Sovereignty Through European Integration*, red. R. Arnold, Springer, Dordrecht 2016, <https://doi.org/10.1007/978-94-017-7471-0>.

Mišek J., *Data Protection as Performance-Based Regulation*, [w:] *Research Handbook on EU Data Protection Law*, red. E. Kosta, R. Leenes, I. Kamara, Edward Elgar, Cheltenham 2022.

Möllers Ch., *The Three Branches: A Comparative Model of Separation of Powers*, Oxford University Press, Oxford 2013.

Moore D., *Article 23 Restrictions*, [w:] *The EU General Data Protection Regulation (GDPR). A Commentary*, red. C. Kuner, L.A. Bygrave, Ch. Docksey, L. Drechsler, Oxford University Press, Oxford 2020.

Pabst H.J., *Die (Nicht-)Geltung der DS-GVO für die Arbeit der Parlamente und ihrer Ausschüsse*, „Recht der Datenverarbeitung" 2020, nr 5.

Pach M., Tuleja P., uwagi do art. 10, [w:] *Konstytucja RP*, t. 1: *Komentarz: art. 1–86*, red. M. Safjan, L. Bosek, Wydawnictwo C.H.Beck, Warszawa 2016.

Pastuszko G., *Granice autonomii regulacyjnej w regulaminach polskiego parlamentu*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego" 2016, nr 5.

Sakowska-Baryła M., *Ochrona danych osobowych a dostęp do informacji publicznej i ponowne wykorzystywanie informacji sektora publicznego. Próba zdefiniowania relacji w polskim porządku prawnym*, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2022.

Schröder O., *Anwendbarkeit der DS-GVO und des BDSG auf den Deutschen Bundestag*, „Zeitschrift für Rechtspolitik" 2018, nr 5.

Sybilski D., *Wpływ ogólnego rozporządzenia o ochronie danych na otwarte dane i ponowne wykorzystywanie informacji sektora publicznego*, Instytut Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk, Warszawa 2021.

Szewczyk M., *Nadzór w materialnym prawie administracyjnym. Administracja wobec wolności, własności i innych praw podmiotowych jednostki*, Zachodnie Centrum Organizacji, Poznań 1996.

Szmyt A., *W sprawie regulaminowego określania sposobu wykonywania konstytucyjnych i ustawowych obowiązków organów państwowych wobec Sejmu*, „Przegląd Sejmowy" 2000, nr 3(38).

Szydło M., *How Should the EU Protect Personal Data Without Undermining the Essential Functions of Member States and Their Constitutional Principles? Österreichische Datenschutzbehörde v. WK*, „Common Market Law Review" 2024, nr 5, <https://doi.org/10.54648/cola2024085>.

Tożsamość konstytucyjna w wybranych państwach członkowskich Unii Europejskiej, red. A. Wróbel, M. Ziółkowski, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2021.

Voigt P., von dem Bussche A., *The EU General Data Protection Regulation (GDPR). A Practical Guide*, Springer, Cham 2017.

Wygoda K., *Prawo do ochrony danych osobowych w Konstytucji RP*, [w:] *Ochrona danych osobowych*, red. D. Lubasz, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2022.